

DOI: <https://doi.org/10.54937/2026.9788056112410.165-171>

DIMENZIA SVÄTOSTI VO VÝCHODNEJ SPIRITUALITE

THE DIMENSION OF SANCTITY IN EASTERN SPIRITUALITY

ADRIÁN SEMAN

Catholic University in Ružomberok, Slovakia / Prakovce 332, 055 62 Prakovce
Email: seman.adrian@gmail.com
ORCID iD: 0009-0007-2633-5238

ABSTRAKT

Téma svätosti patrí k základným atribútom Cirkvi, ako ju vyznávame v symbole viery. Práca sa zameriava na chápanie svätosti vo východnej spiritualite, kde svätosť nie je len morálna dokonalosť, ale účasť na živote s Bohom skrze Svätého Ducha. Prvá časť skúma biblický a patristický základ svätosti a zdôrazňuje spätosť Cirkvi s Božím ľudom a Kristom ako prameňom svätosti. Druhá časť predstavuje pohľad teológa Pavla Evdokimova na prejavy svätosti – anjelov ako poslov svätosti, a tiež pohľad sv. Serafima Sarovského ako živej ikony východnej duchovnosti. Práca ukazuje svätosť ako dar a výzvu, prejavujúcu sa v živote veriaceho ako cesta premeny, modlitby a zbožštenia. Východná tradícia zdôrazňuje spojenie liturgie, askézy a kontemplácie ako cestu k zjednoteniu s Bohom. V kontexte výziev Druhého vatikánskeho koncilu poukazujeme na dôležitosť návratu k Svätému písmu a cirkevným Otcom ako k prameňom hlbšieho pochopenia Cirkvi ako spoločenstva svätých.

Kľúčové slová: Svätosť, Cirkev, Spiritualita, Symbol viery, Modlitba

ABSTRACT

The theme of sanctity is one of the fundamental attributes of the Church, as professed in the Creed. This work focuses on the understanding of holiness in Eastern spirituality, where it is not reduced to moral perfection but represents participation in the life of God through the Holy Spirit. The first part explores the biblical and patristic foundations of holiness, emphasizing the Church's connection with God's people and Christ as the source of holiness. The second part presents theologian Pavel Evdokimov's view on concrete manifestations of holiness – angels as messengers of holiness – and also the perspective of St. Seraphim of Sarov as a living icon of Eastern spirituality. The work shows holiness as both a gift and a calling, manifested in the life of every believer as a path of transformation, prayer, and deification. The Eastern tradition stresses the unity of liturgy, asceticism, and contemplation as the way to union with God. In the context of the challenges of the Second Vatican Council, the importance of returning to Scripture and the Church Fathers as sources for a deeper understanding of the Church as a communion of saints is highlighted.

Keywords: Sanctity, Church, Spirituality, Creed, Prayer

ÚVOD

Téma svätosti je pomerne rozsiahla a komplexná, preto sa v tejto práci pokúsime lepšie pochopiť svätosť Cirkvi, ktorú vyznávame vo Vyznaní viery. Východiskovým bodom nášho skúmania je prvá kapitola, kde synteticky predstavíme pojem svätosti vo svetle Svätého písma. Ako uvádza P. Ar. Yfantis: „Ak sa Sväté písmo odvoláva na dynamický vzťah medzi živým Bohom a jeho ľudom, Tradícia obsahuje všetky tieto osobné stretnutia a zároveň dynamickú kontinuitu v hraniciach historického putovania veriacej komunity.“ [1, s. 37]. Len vďaka týmto biblickým koreňom môžeme ďalej objavovať a chápať Tradíciu Cirkvi.

V rámci prvej kapitoly, predstavíme aj cirkevných Otcov, ktorí nám napomôžu pochopiť, kde sa nachádzajú prvé stopy týkajúce sa témy svätosti. Domnievame sa, že takýmto prístupom lepšie vynikne historicko-spasiteľné a misijné bohatstvo svätosti Cirkvi, podporí sa prijímanie ekleziológie Druhého vatikánskeho koncilu a predovšetkým sa naplní cieľ a prehĺbenie, ku ktorému nás Druhý vatikánsky koncil požíva, a to opätovné uchopenie Svätého písma a cirkevných Otcov pre lepšie pochopenie celého tajomstva Cirkvi.

Druhá kapitola práce je venovaná predstaveniu príkladov svätosti podľa Pavla Evdokima. V jej prvej časti sa zameriame na anjelov ako poslov svätosti. Táto časť nám otvorí pohľad na anjelov a pomôže lepšie pochopiť ich službu pre človeka tu na zemi. V nasledujúcej podkapitole sa bližšie pozrieme na svätého Serafína Sarovského ako na ikonu východnej spirituality. Aj on nám môže slúžiť ako brána, ktorá otvára pohľad na svätosť, ktorú je možné žiť už tu na zemi.

1. SVÄTOSŤ CIRKVI V BIBLICKO-PATRISTICKEJ PERSPEKTÍVE

V tejto kapitole sa pokúsime hlbšie porozumieť termínu svätosti, ktorú vyznávame v symbole viery. Podľa systematických príručiek Etiky a Východnej spirituality sú platnými prameňmi pravého duchovného poznania a zároveň objektívnou autoritou v tejto oblasti Sväté písmo a posvätná Tradícia. [2, s. 27-28] „Ak sa Sväté písmo vzťahuje na živý vzťah medzi živým Bohom a jeho ľudom, Tradícia obsahuje všetky tieto osobné stretnutia a zároveň dynamickú kontinuitu v dejinnom putovaní veriaceho spoločenstva.“ [1, s. 37]. Z tohto dôvodu sa najprv pristúpi k analýze vybraných textov zo Svätého písma a následne sa upriami naša pozornosť na svedectvám cirkevných Otcov. Domnievame sa, že takto možno najzreteľnejšie poukázať na spásanosné, dejinné a misijné bohatstvo svätosti Cirkvi a zároveň podporiť správne prijatie ekleziológie Druhého vatikánskeho koncilu. Koncil nás predovšetkým vyzýva k tomu, aby sme sa vrátili k Svätému písmu a k čítaniu cirkevných Otcov, pretože práve v nich možno hlbšie pochopiť celé mystérium Cirkvi.

1.1 Svätosť Cirkvi vo Svätom písme

V starovekej Cirkvi sa pojem *svätosť* používal len zriedka, keď sa chcel vyjadriť ideál dokonalosti človeka. V liturgii sa odvolávame na Sväté písmo, podľa ktorého „*Svätý, svätý, svätý je Pán zástupov...*“ (Iz 6,3b). Boh prejavuje svoju svätosť prostredníctvom rôznorodých zásahov, buď priamo, alebo prostredníctvom svojho posla. Súčasne ľudské činy vyvolenej osoby môžu odrážať alebo neodrážať Božiu svätosť.¹ Cirkev – rovnako ako ľud Izraela – je svätá v miere, v akej patrí Bohu a žije vo vzťahu s ním. Keď Mojžiš vystúpil k Bohu Pán na neho zavolať z vrchu a povedal aby toto povedal Jakubovmu domu a Izraelitom: „*Vy sami ste videli, čo som urobil Egypťanom a ako som vás niesol na orlích krídlach a priviedol sem k sebe. Ak teraz budete poslúchať môj hlas a ak zachováte moju zmluvu, tak mi budete medzi všetkými národmi zvláštnym majetkom – ved' mne patrí celá zem – a budete mi kráľovským kňazstvom a svätým národom!*“ *Toto sú slová, ktoré máš predniesť Izraelitom.*“ (Ex 19,4-6) Je teda možné konštatovať, že: „*Svätosť Izraela znamená aj transcendentiu voči ostatným národom a nedostupnosť pre účely odlišné od tých, ktoré určil Boh. Príslušnosť k Bohu predstavuje vznešený stav, ktorý závisí aj od zachovávania Zákona. Ak Izrael chce nasledovať Boha, stáva sa jeho vlastníctvom.*“ [3, s. 181]. Táto dôležitá požiadavka svätosti, ktorú Boh kladie na Izrael, sa objavuje už v Dt 18,13 „*Buď dokonalý a bezúhonný pred Pánom, svojím Bohom!*“ a neskôr aj v Novom zákone, keď sa hovorí o tej istej Božej

---

1 Ale potom Pán povedal Mojžišovi a Áronovi: „Pretože ste mi neverili a neoslávili ste ma pred očami Izraelitov, nevediete tento ľud do krajiny, ktorú im dám.“ (Nm 20,12)

svätosti: „*Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec*“ (Mt 5,48). Pojem svätosti ako príslušnosti k Bohu sa v Novom zákone prehlbuje prostredníctvom spoločenstva, v Cirkvi, v súvislosti so sľubmi danými Izraelu.² Kristus vykúpil človeka z hriechu svojou krvou a učinil z neho jeden ľud pre Boha, svojho Otca. Cirkev sa nestavia na rovnakú úroveň s civilnými či kultúrnymi inštitúciami, pretože žije pre Pána a kráča smerom k budúcemu mestu, [3, s. 183] ako sa píše sv. Pavol v Liste Hebrejom: „*Lebo tu nemáme trvalé mesto, ale hľadáme budúce*“ (Hebr 13,14).

Origenéz zdôrazňuje, že celý List Hebrejom³ je inšpirovaný duchom spoločenstva svätých. Očakávajú deň, keď Boh bude oslávený vo svojich svätých, títo pokračujú vo svojich modlitbách príhovoru za živých. Pri skúmaní slov, ktorými Nový zákon vyjadruje túto skutočnosť, pozorujeme, že posväcovanie je späť najmä so Svätým Duchom. Pavol Evdokimov píše: „*Podľa Písma sa v posledných časoch činnosť Svätého Ducha prejaví úplne osobitným spôsobom: to predpokladá intenzívnu modlitbu, vzývanie, ekumenickú epiklézu smerovanú k Otcovi, aby poslal svojho Ducha rozptýlenému kresťanstvu.*“ [4, s. 501]. Svätý Duch, základný prvok svätosti, je ζωοποιώ, životvorný, dávajúci život. Ak nie je možné dať vyčerpávajúcu definíciu života, rovnako ťažké je popísať všetky jeho prejavy. Termín *ἅγιος* (a jeho príbuzné termíny) sa v Novom zákone objavuje vo vzťahu k Svätému Duchu viac než v jednej tretine prípadov. Duch je teda spásenosný dar, ktorý Boh späť vieže na koniec časov ako plod Kristovho víťazstva. Dary Svätého Ducha umožňujú veriacim žiť v Kristovi, posväcovať svet a podieľať sa na chvále Boha Otca v jeho Synovi [3, s. 185].

Zo Starého a Nového zákona môžeme vyvodit', že svätosť Cirkvi neexistuje bez Božieho daru. Boh sa Mojžišovi predstavil ako Boh Abraháma, Izáka a Jakuba, pretože všetci traja nasledovali jeho vôľu. Ich odpoveď bola Mojžišovi ponúknutá ako dar, ktorý mal nasledovať a odovzdať ďalej. Sväté písmo nám často ukazuje, že Boh zvyčajne rád koná prostredníctvom odpovede svojich vyvolených. Rozprávanie o Turícach uvádza, že milosť spočinula na každom z prítomných, osobne, ako je napísané: „*I zjavili sa im akoby ohnivé jazyky, ktoré sa rozdelili, a na každom z nich spočinul jeden.*“ (Sk 2,3). V súvislosti s týmto svätý Cyril Alexandrijský hovorí: „*sme ako zliati do jedného tela, ale rozdelení ako osobnosti.*“ [3, s. 185] Z uvedeného vyplýva, že svätosť je vždy Božím darom, ktorý však predpokladá ľudskú odpoveď viery. Starý aj Nový zákon ukazujú, že Boh koná prostredníctvom tých, ktorí prijímajú jeho vôľu, a jeho milosť sa zjavuje osobne, ako to naznačuje aj udalosť Turíc. Svätosť je teda zároveň spoločná i osobná: Svätý Duch tak vytvára jednotu Cirkvi, no každému veriacemu udeľuje jedinečný podiel na tomto dare.

1.2 Učenie cirkevných otcov o svätosti

Keď sa pozrieme na vyznania viery, prvým prídavným menom, ktoré upúta našu pozornosť, je práve svätá. Spôsob, akým sa cirkevní otcovia odvolávajú na svätosť Cirkvi, je veľmi rozmanitý. Často sa odvolávajú na svätosť kresťanov, ktorí musia byť svätí práve preto, že sú „*kresťania*“, t. j. obnovení Kristom prostredníctvom tajomstiev spásy. Antropologický prístup je konzistentnejší ako ekleziologický. Sv. Ján Damascénsky zhrňuje tradíciu takto: „*Uctieваме svätých kvôli Bohu, lebo sú to jeho služobníci [...] priatelia Krista, chrámy Ducha. Táto česť sa odráža na Bohu, ktorý je ctený vo svojich služobníkoch, a preto nás naplňa dobrodením.*“ [5, s. 118]. Tak aj my uctieваме svätých ako miesto Božej prítomnosti. Tak je kult svätých zakorenený v *Communio Sanctorum*, ktoré presahuje všetky priestorové a časové hranice.

Učenie Otcov je veľmi jasné a isté: kult svätých je kultom lásky a úcty, ktorý sa stavia proti akémukoľvek pokusu postaviť ich na úroveň Božskej moci, jedinej záchranu. Svätý Gregor Nysský sa na určitom mieste modlí: „*Pamätaj, Pane, na slzy, ktoré som vylial pred tvojimi svätými mučeníkmi*“ [5, s. 117]. Je jasné, že modlitba k svätým je nakoniec adresovaná len Bohu, rovnako ako ikona svätého oslavuje Božie svetlo odrážajúce sa na jeho tvári. Samotný obsah ikon je dogmatický, a preto nie je ikona ako umelecké dielo krásna, ale krásna je jej pravda a svätosť. Architektúra experimentuje s priestorom, liturgický obrad s časom a ikona s neviditeľným. Charakter ikony je teda daný prítomnými „*esenciami*“, odhalením skrytého duchovného poriadku. Ikon Nie je abstraktná hoci je figuratívna, jej podobnosť

---

2 pozri: Sk 2,14-36; 3,12-26

3 pozri: Hebr 1,14; 2,10-11; 13,7

nemá nič spoločné s portrétom. Obracia sa na oči ducha, aby mu umožnil kontemplanovať duchovné telá, o ktorých hovorí svätý Pavol [6, s. 34].

Ak hovoríme o architektúre alebo liturgickom priestore, musíme poznamenať, že niektoré východné cirkvi majú vo vnútri chrámu ikonostas, akúsi „stenu“, ktorá oddeľuje svätyňu od hlavnej lode, akoby symbolizovala oddelenie kráľovstva od sveta. Spočiatku to bola jednoduchá bariéra, ktorá oddeľovala ľud od oltára, aby sa zachoval potrebný poriadok počas bohoslužieb [8, s. 503]. Postupom času liturgický dôvtip ozdobil túto deliacu líniu ikonami. Tento priestor nám dnes odhaľuje fascinujúcu premenu: pôvodne deliaca stena sa stáva mostom – Kristom, ktorý prostredníctvom svojich svätých otvára cestu pre každého, kto kráča k Božiemu kráľovstvu.

Samozrejme musíme poznamenať, že Boh nepotrebuje modlitby svätých, ale na jednej strane evanjeliové podobenstvo o sudcovi a vdove zdôrazňuje účinnú horlivosť viery a na druhej strane modlitby svätých vyjadrujú spoločenstvo vo vzájomnej láske, prejav jednoty tela, bod uplatnenia milosti, pretože ako hovorí svätý Jakub: „*Modlitba spravodlivého, vykonaná s horlivosťou, má veľkú moc.*“ Ale podľa Origena: „*mučeník je zdrojom milosti pre všetkých veriacich, a preto v časoch mieru satan mučeníkov odstraňuje a tým oslabuje Cirkev.*“ [5, s. 114]. Vychádzajúc z liturgie, Origenes prináša základný argument: pozemská modlitba a modlitba v nebi je jedna a tá istá, duše mučeníkov a anjeli sa spoločne zúčastňujú na liturgických sláveniach. Tí, ktorí sú v nebi, pokračujú v boji za živých veriacich, pretože dejiny spásy sú zamerané na jedno telo, v ktorom koluje ten istý život. Sme spoločníkmi svätých, *sanc-torum socios* a prostredníctvom spoločenstva s nimi sme spojení so svätou Trojicou.⁴

2. PRÍKLADY SVÄTOSTI PODĽA PAVLA EVDOKIMA

V druhej kapitole sa pokúsime predstaviť svätosť na rôznych príkladoch. Žiaden svätý nikdy nevyjadruje celú spiritualitu, z ktorej pochádza. Je to však spiritualita Cirkvi, ktorá ho stvorila, a táto úzka príbuznosť tak umožňuje prostredníctvom jeho príkladu definovať niektoré základné črty tejto Cirkvi. „*V bežnom jazyku sa svätosť javí skôr ako úloha človeka, ako typický a výlučný atribút Boha, ako úloha, ktorú treba dosiahnuť za vysokú cenu a ktorá je možná len pre ľudí obdarených zvláštnymi schopnosťami a darmi. Javí sa to ako cieľ, ktorý treba dosiahnuť, ale je to skôr skutočnosť, ktorú treba žiť a preukázať.*“ [7, s. 70]. Náboženský život v priebehu storočí vytvára náboženský ideál, ktorý syntetizuje vieru a túžby národa. Podľa opáta Poimena: „*opát stavia dušu do priameho vzťahu s Bohom; a preto radí: „Nikdy neporúčaj, buď pre všetkých príkladom, nikdy sudcom.“. Nie je to v pravidlách, ale v Bohu, kam spoločne kráčame.*“ [5, s. 140-141].

2.1 Anjeli ako poslovia svätosti

Sväté písmo nehovorí nič o podstate anjelov; predstavuje ich predovšetkým prostredníctvom ich poslaní, a práve v ich úlohe poslov, strážcov a liturgov ich poznávame. Biblické učenie o anjeloch odpovedá na to, že „*nebo*“ je sférou nebeského zástupu anjelských mocností. Svätí sú svedkami a služobníkmi Boha a po smrti sa ich služba stáva podobnou službe anjelov. Liturgická prax vyjadruje túto tradíciu a spresňuje modlitbu svätých. Môžeme to vidieť pri speve cherubínskeho hymnu *Cherubikon* – „*My cherubínov tajomne predstavujeme a životodarnej Trojici trojsvätú pieseň spievame.*“ Anjeli tak vystupujú ako viditeľný prejav Božej svätosti, ktorú sprostredkujú svetu svojim služobným poslaním. V živote Cirkvi sú vnímaní nielen ako poslovia, ale aj ako účastníci liturgie, ktorá anticipuje nebeskú realitu. Podobné povolanie má aj človek povolaný k svätosti — jeho služba Bohu sa stáva už tu na zemi predobrazom účasti na nebeskej liturgii. Práve na túto skutočnosť nadväzuje učenie svätého Bazila Veľkého, ktorý zdôrazňuje ústrednú úlohu Svätého Ducha v spoločenstve svätých a v živote každého veriaceho. Podľa svätého Bazila je Svätý Duch – Duchom spoločenstva a anjeli sú jeho služobníkmi v osobitnom zmysle, keď uvádzajú ľudí do spoločenstva svätých v Kristovej láske. „*Získanie Ducha Svätého a jeho darov, preniknutie charizmiou do celého bytia človeka, aby v ňom formovali Krista, sa stáva viac než kedykoľvek predtým samotnou podstatou kresťanského života.*“ [4, s. 502]

Východní cirkevní otcovia zdôrazňujú, že Svätý Duch je totožný s Cirkvou v tom zmysle, že práve On nás robí jej živými údmi. Svätý Irenej poznamenáva: „*Kde je Cirkev, tam je aj Boží Duch; a kde je Boží*

---

⁴ PG, 12, 437.

Duch, tam je Cirkev a všetka milosť.“ [1, s. 107]. Nesmieme však zabúdať, že Kristovi pri jeho diele asistujú anjeli – nespočetné oči a nespočetné množstvo šumiacich krídel –, a taktiež že na tomto tajomstve má účasť celá Božská Trojica.

Podľa východných otcov anjeli stelesňujú *ěžovσία*, autoritu či nebeské mocnosti a preto ich Boh ustanovil, aby stáli blízko ľudí ako sprievodcovia a ochrancovia. Rovnako strážny anjel, jedinečný a osobný pre každého človeka, vnáša do jeho života Božiu myšlienku, obraz jeho svätosti, a je bytostne spojený s tým, komu bol zverený. Svätý Bazil učí, že: „anjeli pri Božom súde „vážia“ duše.“ Tí, ktorí sú svedkami každého Božieho zásahu, sú prítomní najmä pri mučeníctve. Origenes mimoriadne zdôrazňuje ich liturgickú úlohu: „anjeli obklopujú Najsvätejšiu Trojicu a spolu s Kristom slávia božskú liturgiu.“ [5, s. 127]. V súvislosti s anjelským životom sa čistota, pôst a miernosť často označujú ako anjelské čnosti. Východní autori, ktorí nazývajú mníšsky život *bios angelikos*, sa inšpirovali textom Mt 18,10, kde sa uvádza, že anjeli „hl'adia na Božiu tvár“. Tak je aj človek osvecovaný kontempláciou. Gregor Palamas píše, že človek „dosahuje večnú výšku... Bez toho, aby bol v nebi, spolu s nebeskými silami sa podieľa na neprestajnom chválospeve; zotrúvajúc na zemi, privádza každé stvorenie k Bohu.“⁵ Tradične možno povedať, že mníšsky život je prirovnávaný k anjelskému životu. Svätý mních je nazývaný „pozemský anjel a nebeský človek“. Duchovný život človeka je spojený s modlitbou a kontempláciou anjelov, v ktorých má svoj vzor i svoju oporu.

2.2 Svätý Serafím Sarovský: ikona svätosti a východnej duchovnosti

Keď hovoríme o svätom Serafímovi zo Sarova, musíme najprv hovoriť o *starcovi*. Doslovný význam slova *starec* (rus. *starec*, gr. *gerón*) je „starší“, avšak v kláštornom kontexte označuje duchovného otca. V kláštorech východnej tradície niektorí *starci* pôsobili ako duchovní, ktorí duchovne doprevádzali novicov a mladších bratov. Mnohí veľkí svätci boli formovaní práve prostredníctvom múdrosti *starcov* [8, s. 68]. Nesmieme zabudnúť ani na slová Pavla Evdokima, ktorý svätého Serafíma nazýva „ikonou svätej Rusi.“ [9, s. 277-278]. Život svätého Serafíma je svedectvom o tom, akú duchovnú výšku môže človek dosiahnuť, ak v sebe nechá pôsobiť Svätého Ducha. Preto svätý Serafím učí, že zmyslom kresťanského života je nadobudnúť Božieho Ducha. V jazyku cirkevných otcov to znamená zjednotiť sa s nestvorenou Božou energiou [10, s. 8]. Pavol Evdokimov píše: „Žiaden svätý nikdy nevyčerpáva celú spiritualitu, z ktorej vyrastá. Je to však spiritualita Cirkvi, ktorá ho zrodila, a táto úzka spätosť umožňuje, aby sa prostredníctvom jeho osoby definovali niektoré základné črty tejto Cirkvi. Taký výklad je oprávnený aj tým, že svätý Serafím nevychoval žiadnych priamych učeníkov; nie je učiteľom školy, ale o to viac je učiteľom v univerzálnom zmysle.“ [5, s. 147].

Existoval aj ďalší dôvod, prečo do Sarova prichádzali zástupy, aby navštívili starca Serafíma. Keď jeden z pútnikov v úžase nechápal príťažlivosť jeho osoby, svätý Serafím mu odpovedal: „Ó, moja radosť! Nech je tvoj duch preniknutý mierom a tisíce ľudí okolo teba budú spasené!“ Motív mieru sa v jeho učení objavuje neustále. Serafím tým myslí na vnútorný pokoj, ktorý však neostáva uzavretý v srdci človeka, ale vyžaruje navonok a dotýka sa ostatných, ba napokon celého stvorenia. Zatiaľ čo moderný človek rád skúma, do akej miery je človek závislý od pozemského a prírodného prostredia, životopisy svätých naopak ukazujú, ako svätosť človeka premieňa prírodu samotnú. Modlitbový život svätého Serafíma nadväzoval na starobylé pravidlá svätého Pachómia Egyptského, no osobitne bol žiakom Nila Sorského v praktizovaní „*Modlitby srdca*.“⁶ Túto modlitbu sám Serafím definuje ako „*nevyhnutný nástroj spojenia s Bohom, ktorý treba praktizovať vždy a v každom okamihu*.“ [8, s. 15].

Táto modlitba oslobodzuje priestor srdca a umožňuje, aby v ňom bol prítomný Kristus skrze neustále vzývanie: „*Pane Ježišu Kriste, Synu Boží, zmiluj sa nado mnou, hriešnikom*.“ Odstraňuje diskurzívne prvky myslenia a postupne sa redukuje na jediné Slovo – na meno Ježiša. Toto meno neustále zaznieva v hlbine duše a akoby sa spája s dychom, ktorý sa stáva dychom života duše i tela [5, s. 151]. Neustále opakované meno Ježiša sprítomňuje samotného Krista a postupne premieňa človeka na nositeľa tejto

---

5 De passionibus, PG 150, c. 1081 a b.

6 Ježišova modlitba – má podobu opakovanej vety: „*Pane Ježišu, Synu Boží, zmiluj sa nado mnou hriešnikom*.“; pozri: Peter Dufka: Modlitba srdca. [on-line] <https://www.vaticannews.va/sk/cirkev/news/2024-06/peter-dufka-sj-7-modlitba-srdca.html>.

prítomnosti. Ikonograficky sa táto premena vyjadruje svätožiarou: žiara svätých tiel je ontologicky normatívna a poukazuje na stav nového stvorenia. „*Kto kráča v pokoji, zbiera dary milosti ako lyžicou. Otcovia, ktorí žili v pokoji a v Božej milosti, sa tešili dlhovekosti. Keď človek nadobudne pokoj, môže na druhých vyliat svetlo, ktoré osvecuje ducha.*“ [11, s. 641].

Kresťanský život je neustálou askézou; preto sa vo východnej tradícii zdôrazňuje, že kresťanom nie je ten, kto prichádza na nedeľnú liturgiu, ale ten, kto zápasí sám so sebou a so svojimi vášňami. Pravým modelom kresťana je *ἀθλητής* – atlét, bojovník, ktorý sa usiluje získať odmenu. Touto odmenou je zbožštenie, ku ktorému dochádza v kontakte s Nestvoreným, keď vo Svätom Duchu kontemplujeme vzkrieseného Krista [10, s. 22]. Stať sa novým človekom, čiže svätým, závisí od jednoznačného a rozhodného postoja nášho ducha, od viery, ktorá jednoducho a pokorne vysloví „áno“ a s radosťou nasleduje Krista. Tam, kde takáto viera prebýva, tam vo svete rozkvitajú kvety a dejú sa zázraky.

ZÁVER

Záverom môžeme povedať, že táto práca otvára pohľad na širokú a hlbokú tému svätosti, ktorá presahuje individuálny duchovný život a dotýka sa samotnej ontológie kresťanskej existencie. Svätosť je v biblicko-patristickom chápaní nielen morálnou kvalitou, ale účasťou na Božom živote, ktorá sa v človeku stáva konštitutívnym prvkom jeho nového stvorenia. Je preto imanentná každému kresťanovi a pretvára každý jeho čin, gesto a postoj, pričom presahuje subjekt samotného človeka a pôsobí ako dar pre spoločenstvo, ktoré ju prijíma.

V prvej časti práce sme sa sústredili na analýzu svätosti v kontexte Svätého písma a tradície cirkevných otcov, teda dvoch fundamentálnych prameňov kresťanskej teológie. Práve k nim nás opätovne odkazuje Druhý vatikánsky koncil, ktorý zdôrazňuje potrebu návratu k pôvodným textom, aby sme z nich čerpali integrálnu kresťanskú skúsenosť a obnovili kontinuitu s prvotnou tradíciou. Tieto pramene zároveň pripravujú pôdu pre systematickejšie pochopenie svätosti ako procesu premeny, ktorý sa odohráva v dynamickom vzťahu človeka a Boha.

V druhej časti, venovanej samotnému jadrú skúmanej témy, sme sa obrátili k dielu Pavla Evdokimova, jedného z najvýznamnejších pravoslávnych teológov 20. storočia. Jeho antropologicko-mystický pohľad na svätosť sme ilustrovali dvoma komplementárnymi príkladmi: anjelmi ako ikonami čistej poslušnosti a transparentnosti Božej slávy a svätým Serafimom ako konkrétnym, historicky overiteľným svedkom zbožštenia (θεωσις) v ľudskom živote. V jeho osobe sa zreteľne ukazuje, že cieľom kresťanskej existencie nie je etická bezchybnosť, ale ontologická premena – získanie Svätého Ducha, ktorý v človeku spôsobuje svetlo, pokoj a schopnosť a teda „*vyliat svetlo na ostatných*“.

V tejto súvislosti nadobúdajú osobitný význam výroky svätého Gregora z Nisy a Evagria Pontského, že „*teológ je ten, kto sa vie modliť.*“ [4, s. 502]. Modlitba, chápaná nie ako aktivita, ale ako stav bytia, sa v patristickej tradícii stáva cestou k vnútornej jednote, k askéze, ktorá premieňa srdce a uvádza človeka do Božej blízkosti. Aj svätý Pavol vo svojich listoch vyzýva kresťanov, aby sa modlili „*bez prestania*“, čo znamená urobiť z modlitby rytmus a atmosféru celého života. Práve tak sa môže človek otvoriť pôsobeniu Svätého Ducha, ktorý ho vedie na cestu svätosti. Svätosť tak nie je výsledkom morálneho úsilia, ale ovocím spolupráce ľudskej slobodnej odpovede a Božej milosti. Rozhodnutie človeka povedať Bohu svoje jednoduché a pokorné „*áno*“ otvára priestor pre novú existenciu, v ktorej „*rozkvitajú kvety*“ Božej prítomnosti a v ktorej sa uskutočňujú zázraky Božej premeny.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] YFANTIS, Ar. PANAGIOTIS, (2010) *Chiamata alla santità. I fondamenti teologici, ascetici ed ecclesiologici della spiritualità ortodossa*, Venezia: ISE, ISSN 1827-6601, 385 s.
- [2] ŠPIDLÍK, TOMÁŠ, (1995) *La spiritualità del Cristianesimo Orientale. Manuale Sistematico*, Roma: San Paolo, ISBN 978-88-215-2957-3, 422 s.
- [3] GOYRET, PHILIP, (2012) *Dono e compito, la chiesa nel simbolo della fede*, Roma: Città Nuova Editrice, ISBN 978-88-311-7501-2, 350 s.
- [4] EVDOKIMOV, Pavol, (2010) *L'Ortodossia*, Bologna: EDS, ISBN 978-88-102-1511-1, 592 s.

- [5] EVDOKIMOV, Pavol, (1972) *La santità nella tradizione della Chiesa ortodossa*, Fossano: Esperienze. 126 s.
- [6] EVDOKIMOV, Pavol, (2015) *La Parola disegnata. L'arte divina dell'icona*, Bologna: Edizioni Dehoniane Bologna, ISBN 978-88-105-5837-9, 64 s.
- [7] GIRALDO, R., (2009) Vocazione alla santità. In: VETRALI, T., *La santità terreno di unità*, Venezia: ISE, ISSN 1827-6601.
- [8] GORAÏNOFF, IRINA, (1981) *Serafino si Sarov. Vita colloquio con Motovilov, insegnamenti spirituali*. Torino: Gribaudi, ISBN 978-88-715-2022-3, 224 s.
- [9] EVDOKIMOV, Pavol, (1963) Saint Seraphim o Sarov. An icon of Orthodox spirituality. In: *The Ecumenical Review* 15 (1963) 264-278. ISSN 1758-6623.
<https://doi.org/10.1111/j.1758-6623.1963.tb00833.x>
- [10] POPOVIC, JUSTIN, (2002) *San Serafino di Sarov. Vita e Miracoli*. Roma: Appunti di Viaggio, ISBN: 88-871-6433-9, 206 s.
- [11] ŠPIDLÍK, TOMÁŠ, (1984) Serafino di Sarov. In: ANCILLI, E. – PAPAROZZI, M., *La mistica, fenomenologia e riflessione teologica I-II*, Roma: Città Nuova, ISBN 978-88-311-9213-2.
- [12] MORANDI, FLAMINIA, (2013) Pavel Evdokimov. Un percorso spirituale tra Oriente e Occidente. Milano: Paoline, ISBN 88-315-4390-3, 216 s.
- [13] ŠPIDLÍK, TOMÁŠ, (1980) La santità nella chiesa orientale. In: ANCILLI, E., *Santità cristiana. Dono di Dio e impegno dell'uomo*, Roma: Pontificio Istituto di spiritualità del Teresianum, 1980.
- [14] VETRALI, TACLE, (2009) *La santità terreno di unità*, Venezia: ISE, ISSN 1827-6601, 234 s.
- [15] ANCILLI, Ermanno, (1980) *Santità cristiana. Dono di Dio e impegno dell'uomo*. Roma: Pontificio Istituto di spiritualità del Teresianum, 438 s.